1.1 PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Komisija za varstvo gorske narave
Usposabljanje za : VARUH GORSKE NARAVE

Seminarska naloga

SKALNJAK BLEJSKIH KOZOROGOV

Naravoslovna učna pot škrata Blejka

8. usposabljanje za VGN
Ljubljana , 20. avgust 2010

MENTOR:
Dušan Klenovšek

AVTOR: Marija Vukaševič
Planinsko društvo Bled

KAZALO:

1. UVOD…….. 3

1.1. Namen in cilji …….. 4

3. SKALNJAK BLEJSKEGA KOZOROGA…….. 5

3.1. Predstavitev…… 5
3.2. Načrtovanje…… 5
3.3. Tehnične priprave in izvedba…… 6
3.4. Skalnjak BLEJSKIH KOZOROGOV…….. 8
3.4.1. Kaj smo že naredili…… 9
3.4.2. Seznam rastlin za zasaditev…….. 10
3.4.3. Prošnja za dovoljenje za presaditev…… 13

4. NARAVOSLOVNA UČNA POT V BRJE…….14
4.1. Predstavitev projekta: Naša kapljica za življenje reke…
4.2. Naravoslovna učna pot……...17

5. ZAKLJUČEK…… 19

6. VIRI IN LITERATURA……. 20

7. PRILOGE……21

1. UVOD

Samo ene Alpe imamo. Poleg Sredozemlja največji evropski ekosistem, zakladnica pitne vode, galerija neponovljivih naravnih pojavov, življenjski prostor 30 000 živalskih in 13. 000 rastlinskih vrst, dom in prostor za 14 milijonov prebivalcev, vsakoletni izletniški in dopustniški cilj za 100 milijonov obiskovalcev, zgodovinski prostor številnih narodov, jezikov in kultur, vedno bolj obremenjen koridor med Sredozemljem in severno Evropo. Slovenija leži na vzhodu alpskega loka in na stičišču z drugimi gorskimi območji. Zato tudi ni presenetljivo, da so gore močno zasidrane v srcih ljudi v Sloveniji…. Zavzemanje za Alpe je potrebno za zagotovitev uravnoteženega razvoja v prid našega okolja in prihodnjih generacij. (Marco Onida)
Bled s to okol'šno raja je vse to v malem. Domačine in vse prišleke je pomembno prepričati, da je ohranjanje vseh vrednot edina naša možnost za preživetje. Kaj bi brez zelenega venca okoli blejske kotline, brez livad cvetja, brez žgolenja ptic, brez prečudovitega pogleda na triglavsko pogorje, brez žuborenja potokov, brez šumenja rek. Danes vse to še imamo, od narave v najem. Do kdaj?

Narava, ta neznana znanka me spremlja že od otroštva. Že s starši smo veliko časa preživeli v naravi. Vzljubila sem gore, cvetje, ptice in ostale živali.
Zakaj sem se odločila za usposabljanje za VGN? Sem že vrsto let članica PD Bled in tudi upravnega odbora pri društvu.

Na OŠ prof. dr. Josipa Plemlja vodim planinski in turistični krožek. Ti dve dejavnosti sta prepleteni, saj živimo v turističnem kraju, v osrčju gozdov, travnikov in gora. Že vrsto let organiziram tabor Hočem več. Namenjen je učencem, ki želijo v naravi preživeti prosti čas. Tabor je interaktiven, namenjen različnim starostnim skupinam. Vse te dejavnosti potekajo v naravi. Na otroke želim prenesti spoštovanje, ljubezen do narave, a znanja je še vedno premalo.
Opažam, nemaren odnos do narave, tako pri otrocih kot pri odraslih. Verjamem, da stalno opozarjanje na pomen ohranjanja narave, vendar počasi rodi sadove. Na seminarju sem želela dobiti smernice za način dela in seveda več znanja, saj sem na naravoslovnem področju laik.
Srce me vleče ven, pod prosto nebo, zato se je bilo v teh poletnih dneh res težko usesti in zapisati ideje, misli. Priznam, da mi praktično delo bolj leži kot teoretiziranje, a kaj se hoče, zadnji dnevi se iztekajo in res ne bi imelo smisla, da bi na koncu formalnosti onemogočile tudi uraden zaključek usposabljanja.
Že med seminarjem se je porodilo vrsto idej kaj vse bi bilo potrebno, dobro, zanimivo. Ideja o preureditvi dela zelenice pred šolo v skalnjak, organizacija planinskega tabora, oživitev ideje o naravoslovni poti v Brje, naravovarstveni izlet za člane planinskega društva, boljša organizacija odseka za VGN pri društvu.

VEMO, DA JE V NARAVI LEPO

Odločila sem se, da ne grem daleč od doma, da bo zadeva praktična, izvedljiva že pred šolskimi počitnicami in v novem šolskem letu. Opisala bom načrtovanje in izvedbo skalnjaka pred šolo v povezavi z naravoslovno učno potjo v Brje. Tema se gora dotika le s pogledom, vendar le osveščen popotnik, športnik, izletnik bo lahko spoštoval tudi gorsko naravo.
Učenci bodo svoja spoznanja prenesli na starše, jih opozorili na pomen spoštovanja gorskega sveta in narave nasploh.

1. 2. NAMEN IN CILJI

- vzgajati za ljubezen in spoštovanje do narave in zaščito naravnega bogastva
- vzpodbuditi otroke za doživljanje narave
- oblikovati skalnjak pred šolo
- seznaniti s problemom ohranjanja narave učence, krajane, obiskovalce , turiste
- predstaviti rastlinske in živalske vrste ter geološko zgodovino blejskega kota
- seznaniti z zavarovanimi rastlinami
- pridobiti dovoljenje za prenos zavarovanih rastlin
- izvesti poučni izlet v planine
- narediti načrt oblikovanja skalnjaka
- načrtovati šolsko naravoslovno pot okoli šole in v Brje
- voditi obiskovalce Bleda v Brje in jim predstaviti ta naravni spomenik
- ponovno opozoriti na problem sanacije HE Moste
- se ponovno vključiti v akcijo za ureditev Brja
- predstaviti naravno pestrost okolice šole
- usposobiti vodiče za razlago o varovanju rastlin in za pot v Brje

MED KLJUČAVNICAMI

VESELJE V GOZDU

3. SKALNJAK BLEJSKIH KOZOROGOV IN ŠKRATA BLEJKA

3.1. PREDSTAVITEV

Naj vam najprej predstavim škrata Blejka. Blejko se že vrsto let pojavlja kot lik, ki pomaga uresničevati ideje blejskih otrok. Blejski kozorogi so mladi planinci MO PD Bled. Zadnji čas je, da združita svoje moči in nekaj naredita za ohranjanje bogate narave.

Šola prof. dr. Josipa Plemlja leži v idiličnem zavetju starih hrastov. Omejujeta jo dve ledeniški moreni, ki ju je naril bohinjski ledenik. Že nekaj let se trudimo, da bi čudovito naravno okolje dobilo tudi izobraževalno vsebino, tako za učence, kot za krajane in turiste. In res nastaja prava naravoslovna učilnica. Mini gozdna učna pot je pred realizacijo. Popis dreves je narejen. Izdelati je treba le še tablice za označevanje ali informativno tablo.

Ideja o ureditvi skalnjaka se je rodila šele maja letos. Na zelenici pred šolo ni raslo drugega kot regrat. Učiteljica Mojca Hribar me je povprašala, če bi jaz z mojimi učenci – kozorogi sodelovala pri preurejanju zelenice pred šolo. Bila sem na začetku usposabljanja za VGN in sem ravno razmišljala, kako približati učiteljem in učencem pomen varovanja okolja. Ponujena ideja je prišla kot na dlani Z veseljem sem sprejela izziv.
Ob akciji Očistimo Slovenijo v enem dnevu ni manjkalo skeptikov. Akcijo okoli šole smo uspešno izvedli, a naslednji dan so se pojavile nove smeti. Neštetokrat bo še potrebno na različne načine predstaviti pomen varovanja okolja.
Verjamem, da je eden od načinov, kako ljudem približati pomen skrbi za okolje lasten zgled.
Mojca Hribar s sedmim razredom, Bernarda Bernard s tretjim razredom in jaz z Blejskimi kozorogi in turističnim podmladkom smo se odločile, da nekaj storimo. Dvomljivcev tudi tokrat ni manjkalo, a sklenile smo, da pokažemo, da zmoremo, da tudi otroke lahko prepričamo, da spoštujejo naravo.

3. 2. NAČRTOVANJE

Na prvem sestanku smo se dogovorile za razdelitev nalog. Mojca Hribar je prevzela tehnično organizacijo, Bernarda Bernard in jaz sodelovanje pri urejanju in kasnejšo skrb za zasaditev.
Skupaj smo naredili načrt za izgled in zasaditev. Mojo idejo o skalnjaku blejskih kozorogov sta z navdušenjem pozdravili.
Pojavilo se je vprašanje, kaj z drevesi in grmovnicami, ki so bili že zasajeni, a vsi niso avtohtoni. Odločile smo se, da bi bil za nas prevelik zalogaj, če bi želeli tudi to spremeniti.
K sodelovanju bomo povabile tudi starše in ostale sodelavce.

Ob skalnjak bo treba postaviti informativno tablo. Poprosile bomo učitelje tehničnega pouka, da nam priskočijo na pomoč. Dogovorile se bomo z vodstvom šole, da bi postavili enotno označevanje za gozdni učni park in skalnjak blejskih kozorogov.

Skalnjak, dolžine 40 m in širine 3 m smo razdelile na štiri dele. Treba je bilo dolžino razbiti, da zadeva ne bi bila preveč monotona. Povezati smo želele več predelov Gorenjske. Poimenovali jih bomo po naših rekah.

- Na prvem delu, za katerega bo potem skrbel 7. r bodo skale iz Kokre, in gojene okrasne rastline, cvetje, ki cveti ob različnem času.

- Drugi del bo skrb tretješolcev. Skale bodo iz reke Save Dolinke. Zasaditev bo z gojenimi gorskimi rožami.

- Tretji del bo zeliščni del s kamenjem iz Save Bohinjke

- **Četrti del se bo pričel ob obstoječem geološkem stebru, s skalami iz Radovne in bo prešel v del s cvetjem in zelišči prenesenimi iz narave, predvsem z gorskega sveta. Osrednji del tega dela bodo zavarovane rastline alpskega sveta. Za ta del bodo skrbeli Blejski kozorogi pod mojim vodstvom.**

KOKRA	SAVA	RADOVNA	VRTEC BLEJSKIH KOZOROGOV
GOJENE RASTLINE	GOJENE GORSKE ROŽE	ZELIŠČA Geološki steber →	ZAVAROVANE RASTLINE

3. 3. TEHNIČNE PRIPRAVE IN IZVEDBA

2. 3. 1. PRIPRAVA TERENA

Najprej je potrebna odstranitev obstoječe zemlje in poglobitev terena. Prvotna ideja, da bi vse postorili sami z učenci in njihovimi starši, brez strojev smo odmislili, kajti zalogaj je bil prevelik.
G. Čufar, eden od staršev in lastnik podjetja Humko se je ponudil za pomoč s stroji in prevzel delno donatorstvo nad skalnjakom.
Težava se je pojavila tudi pri prevozu kamenja in skal. Teža je bila za osebni avto pretežka. Zaprosili smo GG Bled in prijazno so nam priskočili na pomoč pri prevozu materiala.
V šoli je bilo potrebno zbrati orodje in samokolnice. Zaščitne rokavice so ostale še od akcije Očistimo Slovenijo v enem dnevu.
In napočil je prvi junijski vikend. Akcija se je pričela. V petek popoldne smo pričeli z odstranjevanjem zemlje. Nekaj smo jo prihranili za na skalnjak, z ostalim materialom pa smo uredili okolico parkirišča, pa še gomila za okrasne bučke ob robu gozda je nastala.
Sedmošolci in nekaj staršev in učiteljev smo s samokolnicami odvažali material. Z delom smo nadaljevali še v soboto. Humko je pripeljal še dodatno zemljo. Delali smo neumorno.

Pa naj se prične

Utrinki z akcije

Tu pa bo vrtec – skalnjak BLEJSKIH KOZOROGOV

2. 3. 2. UREDITEV

Pri ureditvi smo se želeli čimbolj držati načrtov, a čisto pa le ni šlo. Na primer ideja, da bi z manjšimi kamni povezali vse dele je npr. odpadla zaradi pripomb nekaterih sodelavcev, da bodo učenci metali kamenje v okna. Vsaka nova stvar ima nekaj nasprotnikov, pa nismo hotele izzivati.
Pri zasaditvi glavnega dela je sodeloval vrtnar in nekatere naše ideje smo zaradi praktičnosti zamenjale z njegovimi. Ne bom podrobno naštevala, katere vrste cvetja in pokrivnih rastlin smo zasadili, kajti osredotočiti se želim na kotiček blejskih kozorogov z zavarovanimi rastlinami.

Drugošolci zalivajo svoj vrtiček

3. 4. SKALNJAK BLEJSKIH KOZOROGOV

Otvoritev skalnjaka pred šolo

Že pri pripravi tal so sodelovali nekateri mladi planinci z nekaj starši. Trije deli so bili zasajeni, nas kozoroge pa čaka še naporno delo.
Ampak brez otvoritve ne gre. Ob literarnem popoldnevu v šolski knjižnici je škrat Blejko starše popeljal do skalnjaka. Del kulturnega programa smo posvetili našim rožicam, da bi dobro rasle.

3. 4. 1. KAJ SMO ŽE NAREDILI?

V juniji smo se z mladimi planinci odpravili na Ratitovec, ki je bil v tem času poln cvetja. Po vsakokratnih napotkih za hojo sem jim razložila, da imamo na tem izletu še posebno nalogo. Opazovanje cvetja in zbiranje predlogov, katere rastline bi prenesli v naš alpski vrt. Razložila sem jim, da so nekaterih rastlin sploh ne sme prenašati, nekatere lahko trgamo le v majhnih količinah. Seveda so takoj pripomnili, zakaj jih bomo pa mi. Povedala sem jim, da bomo pridobili dovoljenje za prenos in šele potem bomo pričeli z delom. Naš vrt bo učni kotiček za obiskovalce, zato bomo dodali tudi tablo z obrazložitvijo. Vse rastline ne bodo iz skupine zavarovanih rastlin, nekaj pa vendarle.

Prepričana sem, da je učencem pomembno, da sami sodelujejo že od začetka kakršnega koli dela. Nesmiselno bi bilo, da bi jih postavili pred urejeno gredico in jim samo predavali.

Njihovo navdušenje je bilo veliko. Učenci so izbirali cvetje predvsem po barvah. S kolegico Bernardko sva si njihove predloge zapisali.

Največ predlogov je bilo za encijan, pogačico, planiko, materino dušico, zlatico, julijski lan.

Ratitovec

3. 4. 2. SEZNAM RASTLIN ZA ZASADITEV

V vrtiček bomo posadili zavarovane in nezavarovane rastline, predvsem cvetje.

1.2 Zavarovane vrste rastlin

Rastlinske vrste zavarujemo zaradi tega, da bi ohranili pestrost narave. Zato ne zavarujemo le na pogled lepih in zanimivih rastlin, ampak vse tiste vrste, za katere obstaja možnost, da bodo na nekem območju izumrle.

Seznam zavarovanih domorodnih rastlinskih vrst v Sloveniji je narejen na podlagi Uredbe o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah[1], ki vsebuje poleg splošnih določil tudi dve prilogi. V *poglavju A* je seznam zavarovanih rastlinskih vrst, ki so domorodne na območju Republike Slovenije.

V *poglavju B* je seznam, ki vsebuje zavarovane rastlinske vrste v interesu Evropske skupnosti, ki niso domorodne na območju Republike Slovenije in niso predmet tega seznama. Slovenija mora kot država članica Evropske unije zagotoviti ustrezno varstvo tudi za tiste prosto živeče rastlinske vrste, ki sicer niso domorodne v naši državi, vendar pa so ogrožene na območju drugih držav članic Evropske skupnosti in navedene na seznamih Direktive o habitatih.

1.3 Način varovanja

- C – pogojno dovoljen odvzem iz narave in izkoriščanje
- H – ukrepi za ohranjanje ugodnega stanja habitata rastlinske vrste
- H* - rastlinska vrsta, pri kateri je treba prednostno upoštevati ohranjanje ugodnega stanja habitata
- O – rastlinske vrste, pri katerih je dovoljen odvzem iz narave in zbiranje nadzemnih delov, razen semen oziroma plodov, za osebne namene
- O° – rastlinske vrste, pri katerih ni prepovedi za nadzemne dele rastlin, razen semen oziroma plodov

Dodatna oznaka, izključno za seminarsko nalogo:

Z – zavarovana

NZ - nezavarovana

SEZNAM RASTLIN, KI JIH IMAMO NAMEN PRESADITI IN MESTO ODVZEMA

1. Arnika – C O – STARA POKLJUKA
2. Orlica - STARA POKLJUKA
3. Ranjak - STARA POKLJUKA
4. Stasita kukavica – Z - STARA POKLJUKA
5. Spomladanska resa - STARA POKLJUKA
6. Jesensko reso - STARA POKLJUKA
7. Borovnica - STARA POKLJUKA
8. Brusnica, zimzeleni gornik – C,O
9. Zlato jabolko –Z VELO POLJE
10. Brstična lilija –Z – VELO POLJE
11. Črni teloh – O° BLED
12. Dišečii volčin – H - POKLJUKA
13. Navadna glistovnica - POKLJUKA
14. Rušje - KLEK
15. Slečnik - KLEK
16. Strnbergov klinček – nageljček –Z - KLEK
17. Alpska mastnica – Z - BLED
18. Visoki jeglič – STARA POKLJUKA
19. Avrikelj –Z – DEBELA PEČ
20. Narcisa – Z – JAVORNIŠKI ROVT
21. Murka – Z – KRSTENICA
22. Julijski mak - KLEK
23. Zoisova zvončica – H - SLEME
24. Kraški šetraj – POT NA USKOVNICO
25. Plahtica - KONJŠČICA
26. Planinski srobot - KONJŠČICA
27. Rumeni svišč, Košutnik – C - LIPANCA
28. Alpska madronščica – VELO POLJE
29. Planinski pelin – VELO POLJE
30. Rjasti sleč - SLEME
31. Navadna bodika - Z
32. Natreskovec Z - STRUŠKA
33. Natresk – Z – STRUŠKA
34. Materina dušica - struška
35. Navadna ciklama – O° - BLED
36. Navadni zvonček – O - BLED
37. Veliki pomladni zvonček – O° - BLED
38. Dišeči volčin - H - POKLJUKA
39. Kochov svišč – H - LIPANCA
40. Panonski svišč- C – SORIŠKA PLANINA
41. Šmarnica – O° - SOTESKA

Pripravila sem tudi učni pripomoček za hitro prepoznavanje. Seveda pa bomo uporabili tudi knjižne izdaje, s katerimi si bomo pomagali. Predvsem so uporabne žepne izdaje Narava na dlani, Sprehodi v naravo ipd.. Pripraviti bo potrebno primerna tla. Dogovoriti se bo potrebno o načinu prenosa. Sodelovali bodo tudi učenci, pod budnim očesom mentoric.
V dnevnik si bomo zapisali kje smo rastlino odvzeli, koliko in kdaj.

PRIMER POPISNEGA LISTA

IME RASTLINE	ZAŠČITA	DATUM	KRAJ	ŠTEVILO
ARNIKA	C, O	20. 6. 2010	STARA POKLJUKA	4

POGLEJ KAJ TU RASTE!

Planika – prva zavarovana rastlina leta 1896 – simbol planinstva

Črna murka

Alpska madronščica

Kranjska lilija

Veliki poletni zvonček

Lepi jeglič

Kukavica

Dlakavi sleč

Natreskovec

Ciklama

Ozkolistna narcisa

Mastnica

Črni teloh

Clusijev svišč

Planinski srobot

Rumeni svišč

Panonski svišč

Planinski pelin

Brusnica

Klinček

Brstična lilija

Zoisova zvončica

Borovnica

3. 4. 3. PROŠNJA ZA DOVOLJENJE ZA PRESADITEV ZAVAROVANIH VRST V ŠOLSKI SKALNJAK

Za presaditev primerkov zavarovanih vrst v kozorogov vrtec smo zaprosili AGENCIJO REPUBLIKE SLOVENIJE ZA OKOLJE NA Ministrstvu za okolje in prostor.
Glej prilogo 1
Na odgovor bomo seveda morali še počakati in potem ravnati v skladu z odgovorom.

To pa je čisto naš, SKALNJAK BLEJSKIH KOROROGOV. Sedaj še prazen. Pridite naslednje leto, Obljubimo, da ne bo več tako.

4. NARAVOSLOVNA UČNA POT V BRJE

4. 1. PREDSTAVITEV PROJEKTA NAŠA KAPLJICA ZA ŽIVLJENJE REKE

Raziskovalna nalog s tem naslovom je nastala leta 2002 v okviru projekta TZS Napeljite vodo na turistični mlin. Takratna grožnja sanacije HE Moste nas je vzpodbudila, da smo se aktivno vključili v reševanje tega skrivnostnega koščka narave. Vse od takrat redno obiskujemo to območje. Mentorice smo bile Irena Burja, Magda Bogataj in Marina Vukaševič . Vztrajava še Magda in jaz. Naravoslovna pot v Brje bo z novim skalnjakom obogatena. Da bo celota laže razumljiva dodajam osnovne podatke o tem območju.

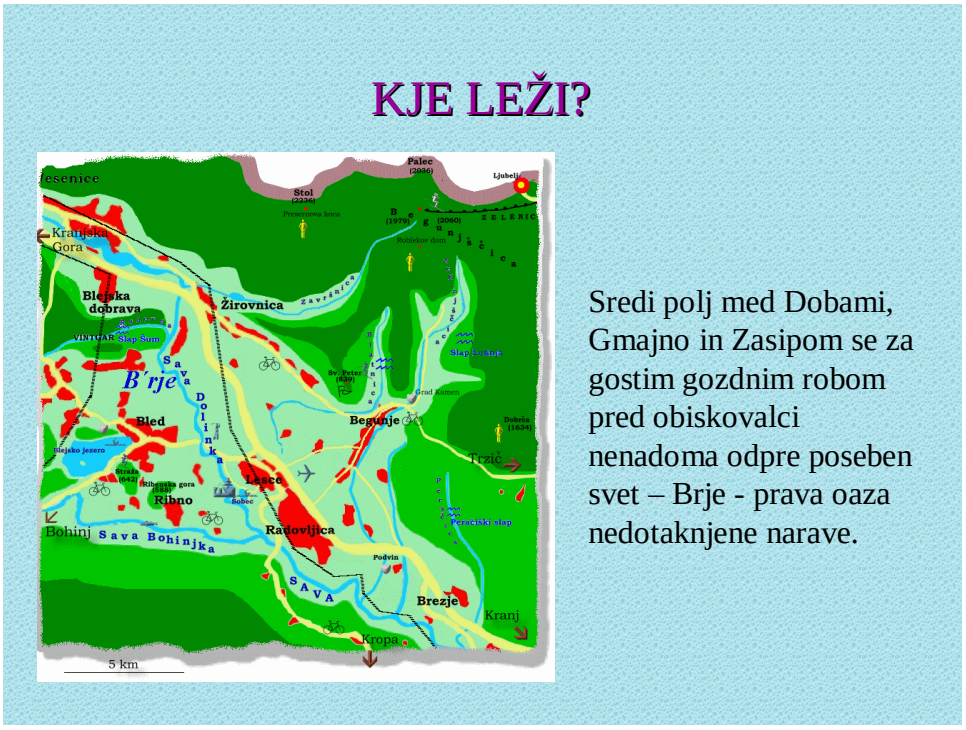

Sredi polj med Dobami, Gmajno in Zasipom se za gostim gozdnim robom pred obiskovalci nenadoma odpre poseben svet – Brje - prava oaza nedotaknjene narave.

NARAVNE ZNAČILNOSTI
RASTLINSTVO BRJA
Loeslova grezovka
glot
rezika
rdeči bor
moknati jeglič
belocvetna alpska in modrocvetna navadna mesojeda mastnica
črnikasti sitovec

ŽIVALSTVO
ŽIVALSTVO BRJA
devet vrst metuljev
črni škarnik
(edino potrjeno gnezdišče v Sloveniji)
sulec
škrjančar
mali martinec
piškur

Več o teh problemih in dejavnostih za ohranitev Brja in uvrstitev na seznam Natura 2000 si lahko preberete na spletu pod naslovi Za- vest, http://www.zavest.net/, na straneh Odbora za rešitev Save Dolinke, Društvo za varstvo narave Bled, http://www.gea-on.net/clanek.asp?ID=511

4. 2. NAŠE DEJAVNOSTI ZA OHRANITEV BRJA

Iz razislovalne naloge : Naša kapljica za življenje reke

4. 3. NARAVOSLOVNA UČNA POT

Glavni cilj naloge je obogatiti že obstoječo učno pot ŠKRATA BLEJKA z vrednostjo novega SKALNJAKA BLEJSKIH KOZOROGOV.

Ker je oblikovanje skalnjaka novo, mu je namenjen glavni del naloge, celotna pot pa je predstavljena po posameznih postajah .
Zamislili smo si jo tako, da jo vodijo za to izurjeni učenci. Gradivo za del o varovanju narave bomo dodali že obstoječemu gradivu za vodenje v Brje.
Pot bo zaokrožena. Varovanje narave in zavarovane rastline bomo predstavili ob skalnjaku, pomembne naravne znamenitosti pa na ostalih točkah.

POTEK POTI:

1. **PRED ŠOLO**
   - pozdrav, predstavitev, namen ogleda
   - če niso domačini: podatki o Bledu
   - namen raziskovanja
   - opis poti, lega šole – ledeniške morene, hrasti
   - čas trajanja poti, predvideni postanki, naloga

2. **VARSTVO NARAVE – ob skalnjaku**
   - **Razložimo pomen varovanja narave**
   - **Povemo, zakaj so nekatere rastline in druge naravne znamenitosti zavarovane**
   - **Kdo jih mora varovati?**
   - **Razložimo osnovne pojme, ekologija , biotska raznovrstnost, endemit..**
   - **Predstavimo rastline, ki so v skalnjaku**
   - **Povabilo na pot**

Med potjo jih opozorimo na vrhove, ki nas obkrožajo, planote, vasi. Opazujemo po kakšnem terenu hodimo. Opozorimo na varovanje rodovitne zemlje. Včasih njive danes travniki brez cvetja – Razložimo zakaj.

3. **ROB BRJA**
   - razložimo kaj vidimo , kaj je Brje
   - razložimo pomen mokrišč, vrste; mokrišča Blejskega kota
   - nastanek Brja – ledenik
   - ožji zeleni pas Bleda(bukev gaber, smreka,rdeči bor)

4. **IZVIRČEK – NARAVNE ZNAČILNOSTI**
   - izvir – najbližji poljem ; nekdaj čist in zdravilen, sedaj onesnažen
   - razložimo, da je k sreči v spodnjem del še veliko takih izvirov
   - naštejemo posebnosti površja, peščenine, izviri, slapiči, stara struga, otok

5. **SLAPIŠČA , LEHNJAK**
   - kako nastane lehnjak, kako narava deluje
   - veliko slapišč, , voda ustvarja posebne oblike, skodelice, nanaša apnenec, nastaja lehnjak

6. **RASTLINSTVO in ŽIVALSTVO**
   - rastlinstvo Brja, drevesa, grmišča, travniki, mokrišča – redke, zaščitene rastline
   - živalstvo redke ptice, dvoživke metulji
   - pisluhnemo naravi, smo pozorni na rastline ob poti, jih prepoznavamo

7. **REKA**
   - Sava Dolinka(kje izvira, pritoki, sotočje, živalstvo v reki
   - HE Moste, načrti, predvidene posledice
   - predlogi za zaščito

8. **MOKRIŠČE**
   - Značilnosti mokrišča, pomen – življenski prostor redkih rastlin in živali
   - značilno rastlinstvo, šaši in rastišče rezike in loeselove grezovke
   - gibanje studencev

9. **POTOK**
   - Živali v potoku – potočni rak

10. **ZAKLUČEK**
   - naši načrti, povabilo k sodelovanju
   - povzetek, kaj smo videli, občutili, spoznali
   - malica

Lehnjakotvorni iizvir

5. ZAKLJUČEK

Odrasli se vedno bolj zavedamo, da imamo naravo le v najem. Prepustiti jo moramo zanamcem, tako, kot smo jo prejeli. Ali naši otroci cenijo naše darilo? S postopnim razumevanjem narave bodo spoznali vrednote, ki jim jih prepuščamo, vrednote, ki jih bodo morali ohranjati tudi sami. Znova in znova jim je treba odpirati oči in srce. Znova in znova jih je treba vzpodbujati, da namesto bobnenja iz slušalk prisluhnejo šumenju reke, šelestenju listja, petju ptic, da zaduhajo vonj cvetočih travnikov. Potem pa slišijo, vidijo, občutijo lepoto okoli njih. Še bolj razumejo pomen varovanja okolja, če sami sodelujejo pri akcijah. S kakšno vnemo so začeli urejati skalnjak, vse bi postorili kar v enem dnevu. Namen naloge ni predstaviti velikih dognanj, prepisovati iz knjig, je le predstavitev, kako si zamišljam delo z mladimi, da bodo čimbolj vzljubili naravo in jo čuvali.
Brje je predstavljeno le na kratko namenoma, saj je to lahko drugo poglavje naše zelene zgodbe.
Z udeležbo na seminarju sem dobila veliko novega znanja. Vsem predavateljem se zahvaljujem, da so svoj zanos prenesli tudi na nas. Dali ste mi nove vzpodbude, nove ideje .

6. VIRI IN LITERATURA

- Skoberne, P.: Narava na dlani. Zavarovane rastline na Slovenskem. Ljubljana: MKZ, 2007
- Skoberne, P.: Sto naravnih znamenitosti Slovenije: Ljubljana, Prešernova družba, 1988
- Bizjak, J., Roblek, I.: Zgibanka Alpska konvencija, MOP, 2010
- Bogataj, M., Vukaševič, M.: Interno gradivo - Naša kapljica za življenje reke, Bled 2002
- Za-vest- Časopis Društva za varstvo okolja Bled, Bled, 2003
- Akcijski načrt za podnebje v Alpah, zgibanka, 2009
- B'¨rje, Dolina Save Dolinke, Bled, odbor za rešitev Save Dolinke on Društvo za varstvo okolja Bled,
- Bogataj, M.: Vodenje v Brje- interno gradivo OŠ Bled
- Celinske vode in turizem:: Napeljite vodo na turistični mlin *www.turisticna-zveza.si/datoteke/celinske_**vode**.pdf* -

7. PRILOGE

PRILOGA 1

Osnovna šola prof. dr. Josipa Plemlja Bled Bled, 18. 8. 2010
Odsek PD Bled, BLEJSKI KOZOROGI
Seliška 3
4260 Bled

Ministrstvo za okolje in prostor
AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA OKOLJE
Vojkova 1
1000 Ljubljana

PROŠNJA ZA DOVOLJENJE ZA PRENOS PRIMERKOV ZAVAROVANIH RASTLIN V ŠOLSKI SKALNJAK

V okviru projekta urejanja skalnjaka pred šolo želimo urediti kotiček z zavarovanimi rastlinskimi vrstami. Služil bo v učne namene in širše za osveščanje članov PD Bled , krajanov in ne nazadnje obiskovalcev in turistov. Presajanje bo potekalo postopno, glede na letni čas in možnosti. Vrtec Blejskega kozoroga bo opremljen z informacijsko tablo. Označili bomo tudi posamezne primerke. Služil bo tudi kot prva postaja naravoslovne poti v Brje ob Savi Dolinki, saj naša šola leži na obronku ledeniških moren blizu Brja.

SEZNAM RASTLIN, KI JIH IMAMO NAMEN PRESADITI IN MESTO ODVZEMA

- Arnika – C O – STARA POKLJUKA
- Orlica - STARA POKLJUKA
- Ranjak - STARA POKLJUKA
- Kukavičevke – Z STARA POKLJUKA
- Spomladanska resa - STARA POKLJUKA
- Jesenska reso - STARA POKLJUKA
- Borovnica - STARA POKLJUKA
- Brusnica, zimzeleni gornik – C,O
- Zlato jabolko –Z VELO POLJE
- Brstična lilija –Z – VELO POLJE
- Črni teloh – O° BLED
- Dišečii volčin – H - POKLJUKA
- Navadna glistovnica - POKLJUKA
- Rušje - KLEK
- Slečnik - KLEK
- Strnbergov klinček – nageljček –Z - KLEK
- Alpska mastnica - BLED
- Visoki jeglič – STARA POKLJUKA
- Avrikelj –Z – DEBELA PEČ
- Narcisa – Z – JAVORNIŠKI ROVT
- Murka – Z - KRSTENICA

- Julijski mak - KLEK
- Zoisova zvončica – H - SLEME
- Kraški šetraj – POT NA USKOVNICO
- Plahtica - KONJŠČICA
- Planinski srobot - KONJŠČICA
- Rumeni svišč, Košutnik – C - LIPANCA
- Alpska madronščica – VELO POLJE
- Planinski pelin – VELO POLJE
- Rjasti sleč - SLEME
- Navadna bodika - Z
- Natreskovec Z - STRUŠKA
- Natresk – Z – STRUŠKA
- Materina dušica - struška
- Navadna ciklama – O° - BLED
- Navadni zvonček – O - BLED
- Veliki pomladni zvonček – O° - BLED
- Dišeči volčin - H - POKLJUKA
- Kochov svišč – H - LIPANCA
- Panonski svišč- C – SORIŠKA PLANINA
- Šmarnica – O° - SOTESKA

Nameravamo prenesti po eden največ dva primerka vsake rastline.

Upam, da boste našo prošnjo pozitivno rešili.

Hvala za sodelovanje!

Marina Vukaševič

Mentorica planinske skupine